

Piráti? Jako když v koncentráku vyměnili kuchaře. Řekněte Rakušanovi, ať definuje „liberální demokracii“ a budete koukat. Libertarián Kříž je skeptický

- CZ24 News | 19. dubna 2021

ČESKO: S ibertariánem Romanem Křížem o budoucnosti České republiky a světa po pandemii. Sledujeme podle něj podivné vnímání svobody i kapitalismu, které odmítá přijmout jejich hlavní principy. Zřejmě se tedy časem bude opakovat situace jako po zániku Říma, kdy nastal civilizační úpadek trvající stovky let,” obává se.

Pandemie vymezila ve společnosti dělicí linii mezi „covidhysteriky“ a „antirouškaři“. Ti první preferovali co nejprísnější opatření, ti druhí naopak upozorňovali, že pandemie není jedinou výzvou a bylo by chybou kvůli ní zničit vše ostatní. Zanikne podle vás toto rozdělení s omezením pandemie, nebo to byla jen jedna z podob hlubšího rozdělení, které přetrvá?

Za prvé – myslím, že nic jako „omezení pandemie“ se konat nebude. Virus tu bude stejně trvale jako virus chřipky. Bude mutovat, přizpůsobovat se, jak to už viry dělají. To je samozřejmě moje spekulace lehce poučeného laika. Co spekulace není, je fakt, že boj proti strašnému viru velmi vyhovuje těm, co vládou. Tím nemyslím Babiše, Hamáčky a další lokální patlaly, ale všechny, kteří vládou v demokratických zemích. Normálně musejí vymýšlet i dost velké pitomosti, aby zaujali a dostali se do médií, a tedy i přes obrazovky do domácností a hlav lidí. A najednou to jde samo. Tiskovka za tiskovkou. Cokoliv se udělá v boji proti viru, je pardonováno. Vytrít si rektum se svobodami lidí? Musíme, protože virus! Natiskneme peníze, zadlužíme se? Musíme, protože virus! Atd.

Za druhé – cokoliv, co dělá stát, společnost rozděluje. Když něco lidi chtějí dělat dobrovolně, tak to přece stát dělat nemusí, to by tu byl na nic. Role státu je uspokojovat potřeby jedněch na úkor druhých. To se těm prvním líbí, těm druhým ne. A pokud tím důvodem nebude virus, tak se zase najde něco jiného. Jakmile by stát proti něčemu nebojoval, jakmile by nezanepřázdňoval média a lidi

„problémy, které řeší“, začali by se lidi ptát, k čemu vlastně jim je. A to je to poslední, co by politici a úředníci potřebovali. V tom nepochybně bude vždycky panovat shoda mezi vládou a opozicí. Ve všech demokraciích.

Do toho na podzim přijdou volby, které jsou mnohými dopředu vnímány jako generační souboj. Vít Rakušan otevřeně hovoří o tom, že podzimní volby budou soubojem generace starého Česka s tím novým, které musí provést „reputační reparát“ ve jménu liberální demokracie. Vnímáte také toto „generační“ rozdělení společnosti?

Ne, žádné takové rozdělení nevnímám. Vidíte? Zase nový „problém“, který je potřeba řešit. Zase nás budou přesvědčovat, že tyto volby budou „rozhodující“. Zeptejte se pana Rakušana (kdo to vlastně je?), zda by mohl definovat pojmy jako demokracie, liberální demokracie, svoboda. Když už je používá. Abychom viděli, co tím vlastně myslí. Nebo raději ne, protože pak by ten zmatený výkřik způsobil to, co má – získat pozornost.

Jediné, podle čeho má smysl rozdělovat lidi, je míra, kterou chtějí skrze stát otravovat ostatní. A to je otázka morálky, nikoliv generační.

Hlavním nositelem „nového větru“ mladé generace mají být Piráti, čemuž odpovídá i struktura jejich voličstva. Co podle vás tento „nový vítr“ či „reputační reparát“ přinese?

Do hlavy nikomu nevidím. Možná „to“ budou dělat „pocitivěji“. Zmenšovat agendu státu se ale podle všeho nechystají.

Je to trochu, jako kdyby před sedmdesáti lety v koncentráku v Osvětimi vyměnili kuchaře, který kradl jídlo, které měli dostávat vězni, za kuchaře pocitivějšího. Klíčový problém by tím asi vyřešen nebyl...

Mimochodem, jak vám jako zapřísáhlému libertariánovi je, když vidíte, co vše je dnes zahrnováno pod „liberalismus“ či „liberální demokracii“?

Za libertariány se my, co chápeme výhody svobody, označujeme, protože nám slova „liberál“ a „liberální“ už ukradli. Dali jim zcela novou náplň. Lidi uvažují v symbolech, nemají čas a zhusta ani intelekt, aby pronikali do věcné podstaty toho, co jim je nabízeno. Najdete slovo, symbol, který je pozitivně vnímán a snažíte se s ním spojit svůj produkt, resp. sebe, pokud prodáváte sám sebe.

To je marketing. Zeptejte se žen, kterým kosmetologové doporučují micelární vodu, co to je micela. Jak funguje. Zeptejte se na to kosmetologů, kteří jim ji tu micelární vodu doporučují...

Rozdíl mezi tupým kosmetologickým marketingem, a ještě tupějším marketingem politickým je v rychlosti zpětné vazby. Vyzkoušíte kosmetiku. Nefunguje? Zítra už ji nekoupíte. Vyzkoušíte politickou stranu? Nefunguje? Smůla, demokraticky jste zvolili, tak zase až za čtyři roky. A konkurence je tam fakt mizerná, vyberte si.

A jak ty pojmy tedy definujete vy?

Demokracie je systém ovládání menšiny většinou.

Zastupitelská demokracie je ovládání všech hrstkou těch, které zvolila většina.

Svoboda (tedy to „liberální“ v pravém slova smyslu) je možnost dělat si na svém za své cokoli, co nezasahuje do analogického práva jiného. Klasické „neminem laedere“ (nikomu neškodit) z common law.

Liberální demokracie je (vlastně měla by být) kombinace svobody (tedy toho, o čem se nehlasuje, ani

kdyby poměr preferencí byl 99,99 ku 0,01 %) a demokracie (tedy toho, o čem se hlasuje, respektive hlasovat může). To, o čem se hlasovat nesmí, je třeba v Listině základních práv a svobod. Jak s tím dokáže systém naložit, zažíváme právě teď.

Změny ale neprobíhají jen u nás, kde máme letos volby. A neprobíhají jen v politice. V souvislosti s pandemií a lockdownovými opatřeními se hovoří o „transformaci ekonomiky z doby fyzické do doby on-linové“. Podle některých tento trend byl již dřívější a pandemie jej jenom urychlila. Co bude tato transformace znamenat pro lidskou svobodu, jaké výzvy jí to přináší?

Transformace ekonomiky je hezký eufemismus pro to, co se opravdu velkým hráčům povedlo dokonale. Dostat ekonomiku a společnost z relativní homeostázy, rozkývat ji. Tak se dají vydělat největší peníze. A rychle. Ve společnosti/ekonomice, která není v nějaké krizi, musíte makat a být lepší než ostatní. V krizi stačí, když dobře investujete a koupíte ty, kteří to „rozkývání“ neustáli a prodávají se pod cenou.

Otázka přechodu od „fyzické“ ekonomiky k ekonomice „on-linové“, jak to říkáte, je jen zastírací manévr, falešné téma. Tam, kde to dává smysl, přece nikdo nikoho nenutil „to dělat fyzicky“. A představa, že vám někdo spraví protékající WC „on-line“, je fakt směšná.

Je to něco podobného, jako blouznění o průmyslu 4.0. Stačí se podívat na Discovery Channel na pořady typu „Jak se to dělá?“ Těch robotů tam uvidíte fakt málo, většina činností se stále dělá rukama.

A výzvy pro lidskou svobodu? Ptáte se na věci, o kterých se jakoby formálně nesmí hlasovat, které máme v Listině, a o kterých, jak se ukázalo, je možné, že rozhodne vláda svým usnesením?

Usnesením, které ani není řádným právním aktem, jak s ním počítá Ústava! A posvětí to Ústavní soud s tím, že „podstatné je posuzovat právní akt podle jeho obsahu“? Svobodě můžeme hledat jen vhodné místo na hrob. Když přijde na lámání chleba, žádná není.

Boj s pandemií byl v loňském roce popisován také jako souboj čínského restriktivního a amerického svobodně tržního pojetí světa, která se promítala i do rozdílných strategií boje s pandemií. Po roce už víme trochu více - která z těchto dvou filozofií a která z těchto dvou supervelmocí podle vás vyjde z pandemie jako vítěz?

Nejsem si úplně jist vhodností spojování USA se svobodně tržním pojetím světa... nicméně myslím, že je jasné, že je pravděpodobnější, že se „demokratické“ státy spíš přiblíží Číně než naopak. Koneckonců, o blaho lidí moc nejde.

Jak a v jakých oblastech bude podle vás pokračovat střet o pozici největší světové velmoci? A co se v tomto směru změnilo s nástupem nové americké vlády?

Nejsem věstec a mám, stejně jako většina lidí, minimální představu o tom, jak se hraje hra na vládce světa. Ale celá historie lidstva je o tom, že si různí vládcové, resp. ti, kteří je ovládají, poměřují pindíky. Takže asi to tak bude i nadále.

A vystřídání arogantního blba senilním starcem na postu amerického prezidenta nebude nijak podstatné. On koneckonců i Trump měl asi spíš tendenci něco plácnout, udělat rozruch, užít si pozornosti... a za pět minut už asi koukal na baseball a cpal se popcornem. USA budou pod novou administrativou asi „správnější“. Budou bojovat proti oteplování, budou se víc omlouvat černochům za činy svých pradědů, budou oslavovat „jinakost“, Kryštofa Kolumba bude možná v nějakém filmu hrát lesbická černoška... a lidi si budou víc myslet něco jiného než říkat. Nic, co bychom nezažili za komunismu.

Máme se dynamických asijských zemí, zejména Číny, obávat a bránit se jejich postupu přimknutím k západním institucím, nebo naopak spolupráci s nimi vidět v měnícím se světě spíše jako šanci?

Ať se každý obává, čeho chce a zařizuje se podle toho, já se necítím kompetentní někomu radit.

Já osobně se neobávám nikoho, kdo přichází v míru a nabízí obchod. Je mi jedno, jestli firma patří Němcům, Číňanům, Američanům nebo Marťanům. Jsou totiž jen dvě kategorie věcí – moje a cizí. Koneckonců – kdybychom neměli prezidenta, který Číňanům leze až do tlustého střeva, nikdo by o nich nevěděl. S panem Tvrdíkem by se bez schopnosti pana Zemana do Číny přitáhnout jak medvědář medvěda taky nikdo v Číně nebavil. Kdybychom neměli za premiéra přerostlého hokynáře, tak by potupně nesalutoval letadlu s dodávkou čínských roušek a jen prostě bychom je koupili (nebo bychom je vyrobili, kdyby to stát nereguloval)...

Čína škodí jen tam, kam vlezde do systému, který drží moc. Omezme agendu státu na minimum a nemusíme se bát nikoho.

Covidovou pandemii ekonomicky odnesla především střední třída živnostníků a malých firem. Mnoho bohatých lidí naopak své majetky rozšířilo. Nemáte obavy, že to zamává s důvěrou střední třídy v tržní ekonomiku, volnou soutěž a svobodu? A že se přimknou (nebylo by to v historii poprvé) k pochybným politickým vůdcům?

Ano, to si myslím, že je jen otázka času. Asi to ještě moc nevnímáme, ale všichni jsme výrazně zchudli. A to to ještě nekončí. Problém je v tom, že proti systému, který nás dostal do problémů, není opozice. Existující takzvaná opozice chce zachovat ten samej systém, jen ho trochu jinak nasměrovat.

Obrazně řečeno – letadlu upadlo křídlo, a „řešením“ je začít podávat cestujícím vegetariánské jídlo místo masového. Pravděpodobnost, že se objeví blb, který navrhne „problém vyřešit“ tím, že pověsíme pilota, je asi dost velká.

Před několika týdny tragicky zemřel Petr Kellner, nejúspěšnější český podnikatel, a zejména z levicového spektra (ať už od politiků, nebo novinářů a komentátorů) jsme mohli slyšet slova o zpovynaných miliardářích a že mu všechny jeho peníze stejně byly k ničemu. Komentátor Bohumil Pečinka to v Reflexu pochmurně popsal jako „poselství budoucnosti, že se tentokrát bude tančit na hrobech mrtvých podnikatelů ve jménu všeobecné rovnosti“. Sdílette jeho obavy?

Přiznám se, že já ve své sociální bublině nemám nikoho, kdo by vítal smrt kohokoliv. A ani nechápu lidi, kteří mají potřebu se jakkoli vyjadřovat ke smrti někoho, koho asi zpravidla ani osobně neznali. Takže asi nejsem schopen to jakkoliv komentovat.

„V Evropě mizí úcta k tradicím, pracovitosti, podnikavosti i ke svobodě jako takové.“ To jsou slova právě Petra Kellnera z roku 2019. Máte také ten pocit, že Evropa se odklání od hodnot, na kterých v minulých dvou staletích vybudovala svou velikost?

Ano. A nejen v Evropě. To je důsledek demokracie. Ne nadarmo Lenin tvrdil, že boj za demokracii je neoddělitelný od boje za socialismus. A socialismu určitě nikdo za prosperitu nevděčí.

V rámci postcovidové ekonomické obnovy se hovoří o různých nových nápadech, jak změnit svět. Zaznívají třeba i nápady na téma univerzálního nepodmíněného příjmu. Jaký efekt by na lidi a jejich morálku mělo, kdyby každý občan dostával jednou měsíčně třeba 10 tisíc korun?

Peníze jsou vyjádřením užitku. Bezprostředně každému z nás dávají zpětnou vazbu, jestli nabízíme něco, co je pro jiné užitečné, jestli o to stojí. Každá koruna, kterou někomu daruje stát, představuje užitek, který stát někomu jinému vzal.

Kompletní analýza, proč je nepodmíněný základní příjem totální nesmysl, se do jednoduché odpovědi nevejde, tak snad jen základní systémový problém – pokud už by stát měl být poslední záchrannou brzdou zajišťující, aby nikdo „neumřel hlad“, pak by mělo jít nikoliv o dar, ale o půjčku. A zohledněný by neměl být příjem, ale celkové majetkové poměry. Nechápu, proč by měl dostávat dary někdo, kdo má byt, auto, milion na účtu, a zrovna nemá práci.

Jedná se o obecnější trend. Dokonce i na Světovém ekonomickém fóru v Davosu se hovořilo o „nutných“ proměnách kapitalismu. Měl by být zodpovědnější, ekologičtější, prostě měl by projít jakýmsi restartem. Dnes to proniká třeba i do bankovníctví, kde má být i podle MMF vyhodnocována i jakási „společenská vhodnost“ projektů žádajících o půjčku. Kam podle vás tato budoucnost povede?

Kapitalismus znamená trh a svobodnou směnu. Svobodná směna znamená, že vy vyrobíte sekeru, já vyrobím sto rohlíků a vyměníme si je, protože vy stojíte víc o mé rohlíky než o svoji sekeru (protože vy umíte vyrábět sekery lépe než rohlíky), zatímco já to mám naopak. Každý děláme to, v čem jsme dobří, peníze jsou jen převodním mechanismem. Po každé dobrovolné směně se zvyšuje míra uspokojení potřeb ve společnosti, jakési společenské blaho. To je asi to, co nazýváte „kapitalismem“.

Jenže pak do toho vstoupí stát. Regulace, daně... to vše omezuje směnu. Vy musíte vyrobit 1,21 sekery a já 121 rohlíků jen díky DPH, abych na konci já měl sekeru a vy 100 rohlíků. A to ještě nemáte zaplacenou daň z příjmu, nemáte vedené účetnictví, nemusel jste vyplňovat Eko-kom, neabsolvoval jste školení BOZP, nemáte zpracovanou protipožární směrnici, nemáte revizi nákladního výtahu, nevyplnil jste Intrastat a Eko-kom, neoznačil jste si provozovnu a asi tisíc dalších prkotin. Takže vlastně musíte vyrobit tři až čtyři sekery a já 300–400 rohlíků, abychom splnili všechny povinnosti a zaplatili daně a na konci dospěli k původně zamýšlenému výsledku: sekera za 100 rohlíků. Společenský blahobyt tím docela klesá.

Pak tu jsou dotace, které dále ničí signalizační funkci peněz... dalo by se dlouho a dopodrobna pokračovat, nicméně shrnuto a podtrženo – žádný kapitalismus tu nemáme (ani nikde jinde). Takže není moc co proměňovat. A daří se nám podstatně hůř, než by se nám dařit mohlo. Protože neděláme to, co chceme a co je potřebné, ale to, co musíme, protože to někomu připadalo jako dobrý nápad.

Zatímco volný trh je postavený na užitku, který jako dodavatel přinášíte ostatním, „podporování společenské vhodnosti“ (dotace už asi nestačí) vychází z marxistické teorie hodnoty. Někdo rozhodne, co má jakou „hodnotu“. Užitek lidem to už přinášet nemusí (a ani nebude).

Jinými slovy – ti, co toto plánují... ne, ti, které toto vůbec napadne (!), jednak vůbec netuší, jak společensko-ekonomické vztahy fungují, jednak nám tím sdělují, že jsme nesvéprávní idioti, kteří nevědí, co je pro nás dobré. Že to vědí oni.

A kam to povede? Asi nemám být sprostý... Tak možná k plánovacím komisím? K Radě vzájemné hospodářské pomoci? Určitě se tím zase o kus zhorší blahobyt lidí, kteří tvoří skutečné hodnoty, a tedy i společnosti jako celku.

Jenže utéct není kam a přesvědčit většinu lidí, že jediné řešení je radikálně zredukovat roli státu, se také nedaří. Zřejmě se tedy časem bude opakovat situace jako po zániku Říma, kdy nastal civilizační úpadek trvající stovky let.

Zdroj: <https://www.parlamentnilisty.cz/>